

Eesti Vabariik

STABIILSUSPROGRAMM 2022

Tallinn

28. aprill 2022

SISUKORD

SISUKORD	2
JOONISED	3
TABELID	3
SISSEJUHATUS	4
1 EESTI MAJANDUSE VÄLJAVAATED	5
1.1 PROGNOOSI EELDUSED	5
1.2 MAKROMAJANDUSE VÄLJAVAATED	6
2 FISKAALRAAMISTIK	10
2.1 VABARIIGI VALITSUSE FISKAALPOLIITIKA EESMÄRGID.....	10
2.2 VALITSUSSEKTORI EELARVEPOSITSIION	11
2.3 VALITSUSSEKTORI TULUD JA KULUD	13
2.4 TULU- JA KULUMEETMED	16
2.5 VALITSUSSEKTORI FINANTSEERIMINE.....	20
3 SENSITIIVSUSANALÜÜS JA VÕRDLUS EELMISE PROGRAMMIGA	23
3.1 RISKISTSENAARIUM.....	23
3.2 INTRESSIMÄÄRADE SENSITIIVSUSANALÜÜS	24
3.3 VÕRDLUS EELMISE PROGRAMMIGA	25
4 EELARVEPOLIITIKA JÄTKUSUUTLIKKUS	26
4.1 PIKAAJALINE JÄTKUSUUTLIKKUS	26
4.2 TINGIMUSLIKUD KOHUSTUSED	28
5 RIIGI RAHANDUSE KVALITEET	28
5.1 RIIGI PIKAAJALISED SIHID JA TULEMUSARUANDLUS	28
5.2 EELARVE PROTSESS	29
5.3 FISKAALSE LÄBIPAISTVUSE HINDAMINE	30
6 LISATABELID	32

JOONISED

Joonis 1. Valitsussektori likviidsed varad, võlakoormus ja netopositsioon (% SKPst).....	20
Joonis 2. Keskvalitsuse võla tagasimaksed	20
Joonis 3. Majanduskasv, positiivne riskistsenaarium (%).....	23
Joonis 4. Viis strateegilist sihti	28

TABELID

Tabel 1. Prognoosi olulisemad väliseeldused	6
Tabel 2. Sisemajanduse koguprodukti prognoos 2022–2026	8
Tabel 3. Hindade prognoos 2022–2026.....	8
Tabel 4. Tööturu prognoos 2022–2026 (15–74-aastased)	8
Tabel 5. Maksebilansi prognoos 2022–2026	9
Tabel 6. Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon aastatel 2022–2026	11
Tabel 7. Tsükliliselt ja struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon aastatel 2020–2026 (% SKPst)	12
Tabel 8. Valitsussektori eelarve tulud ja kulud 2021–2026.....	13
Tabel 9. Maksukulud riigieelarves aastatel 2021–2023 (mln eurot).....	14
Tabel 10. Valitsussektori kulud valitsemisfunktsioonide (COFOG) lõikes (% SKPst)	16
Tabel 11. Kulueesmärgist eemaldatavad kulud.....	16
Tabel 12. Stabiilsusprogrammi meetmed.....	17
Tabel 13. Eelarvepoliitiliste otsuste mõju valitsussektori tuludele ja kuludele	17
Tabel 14. Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadise prognoosi tulud ja kulud eelarvepoliitilisi otsuseid arvestamata.....	18
Tabel 15. Peamised maksumuudatused 2022. ja 2023. aastal.....	19
Tabel 16. Valitsussektori võlakoormuse muutus 2021. aastal	21
Tabel 17. Valitsussektori võlakoormus 2021–2026 (% SKPst).....	22
Tabel 18. Valitsussektori likviidsed finantsvarad 2019–2026 (mln eurot, % SKPst).....	22
Tabel 19. Riskistsenaarium	24
Tabel 20. Intressimäärade tõusu mõju.....	24
Tabel 21. Võrdlus Stabiilsusprogramm 2021 prognoosiga	25
Tabel 22. Riigi rahanduse pikaajaline jätkusuutlikkus 2019–2070 (% SKPst)	27
Tabel 23. Valitsussektori potentsiaalsed kohustused 2021 (% SKPst)	28
Tabel 24. Eesti fiskaalse läbipaistvuse hinnangud	31
Tabel 25. Taastekava (RRF) - Toetused.....	32
Tabel 26. Taastekava (RRF) - Laenud	33
Tabel 27. Garantiide kogumaht programmis	34

SISSEJUHATUS

Vastavalt EL eelarvepoliitikate koordineerimise reeglitele peavad EL liikmesriigid kord aastas esitama uuendatud stabiilsus- ja konvergentsiprogrammid (vastavalt euroala liikmed ja eurot mittekasutavad liikmesriigid). Eesti on alates 1. jaanuarist 2011 Euroopa Majandus- ja Rahaliidu (*Economic and Monetary Union, EMU*) täieõiguslik liige ning on esitanud oma Stabiilsusprogrammi Euroopa Komisjonile ja EL Ministrite Nõukogule sellest ajast alates. Stabiilsusprogrammi eesmärk on väljendada valitsuse poliitikat Stabiilsuse ja kasvu paktist (*Stability and Growth Pact, SGP*) tulenevate nõuete täitmisel. Liikmesriikide esitatud seekordsete stabiilsus- ja konvergentsiprogrammide hindamine Euroopa Komisjoni ja EL Ministrite Nõukogu poolt toimub 2022. aasta mais–juunis.

Stabiilsus- ja konvergentsiprogrammide esitamine ja hindamine on oluline osa Euroopa poolaasta (*European Semester*) majanduspoliitika koordineerimisest ja järelevalvest. Euroopa poolaasta raames hindavad Komisjon ja Nõukogu stabiilsus- ja konvergentsiprogramme enne liikmesriikide järgmise aasta eelarvete koostamisel olulisemate otsuste tegemist, et anda vajadusel poliitikasoovitusi fiskaalpoliitika kavatsuste kohta.

Eesti eelarvepoliitika on jätkuvalt kooskõlas Stabiilsuse ja kasvu paktiga. Stabiilsusprogramm on koostatud lähtudes Vabariigi Valitsuse eesmärkidest ja poliitikatest, eelarvestrateegias esitatud eelarvepoliitiliste eesmärkidest, Vabariigi Valitsuse üldeesmärkidest ja nende rahastamiskavast. Stabiilsusprogramm 2022 lähtub Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadisest majandusprognoosist.

Vastavalt EL liikmesriikide majandus- ja eelarvepoliitikate koordineerimise reeglitele loodi 2014. aastal Eesti Panga juurde sõltumatu Eelarvenõukogu, mille ülesanne on anda hinnanguid Eesti

eelarvepoliitika aluseks olevatele majandusprognoosidele ja jälgida riigisiseste eelarve-reeglite täitmist. Hinnangu rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadisele majandusprognoosile avalikustas Eelarvenõukogu oma kodulehel 20. aprillil, kus leiti, et prognoos sobib riigirahanduse edasiste sammude kavandamiseks: *„Arvestades olemasolevaid riske ning üldist geopoliitilist ebamäärasust, annab rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadine majandusprognoos eelarvenõukogu hinnangul siiski piisavalt usaldusväärse pildi Eesti majanduse lähiaja väljavaadetest“*.

Rahandusministeerium nõustub, et praegune suure ebakindlusega periood on muutnud prognoosimise raskeks ning olukorras, kus värsket sisendmaterjali Venemaa algatatud Ukraina vastase sõjalise agressiooni otseste ja kaudsete mõjude kohta napib, on mõistlik juhendada maailmamajanduse käekäigu ning energia ja toormeturgude väljavaadete üldlevinud eeldustest. Rahandusministeeriumi prognoos on mõnevõrra pessimistlikum, kuna eeldame kaubavahetuse katkemisega (va. energia) Venemaa-Valgevene-Ukraina suunas ning arvestame sõjategevusest tingitud jõulisema mõjuga sisenõudlusele, mida pärsib omakorda ka tänavune väga kiire hinnatõus.

Stabiilsusprogramm 2022 ajahorisont on aastani 2026, nagu nõuab riigi eelarvestrateegialt riigieelarve seadus (järgmine eelarveaasta ja sellele järgnevad kolm aastat). Dokument koosneb kuuest osast, mis annavad ülevaate majandusolukorrast ja tulevikuväljavaadetest, fiskaalraamistikust, võrdlusest eelmise Stabiilsusprogrammiga, eelarvepoliitika pikaajalisest jätku-suutlikkusest, riigi rahanduse kvaliteedi parandamisest ning lisainfot taastekava rakendamise ja koroonakriisi ajal rakendatud riiklikest garantiidest.

1 EESTI MAJANDUSE VÄLJAVAADED

1.1 Prognoosi eeldused

2022. aasta kevadel on prognoosijad sarnaselt kahe aasta taguse ajaga olukorras, kus **määramatus** tuleviku suhtes on enneolematult suur. Eesti-suguse väikese ja avatud majanduse puhul on prognoosi tegemise olulisimaks eelduseks väliskeskkond. Kui meie kaubanduspartnerite perspektiiv on hea, läheb ka Eesti majandusel hästi, kuna kohalik ärikeskkond on selleks üldiselt soodne. Veel aasta alguses oli väliskeskkonna väljavaade väga hea.

Nii nagu viirusekriisis, ei määra ka praegu majanduse arengut niivõrd majanduse sisemised toimemehhanismid, vaid majanduse **välised tegurid**, millega majandus kohandub. Kuna **geopoliitiline areng** on prognoosi tegemise ajal olnud väga järsk ja kiire, siis ei ole võimalik kasutada uut geopoliitilist olukorda arvesse võtvaid numbrilisi prognoose Eesti kaubanduspartnerite kohta. Samasuguses teadmatuses tuleviku suhtes on kõik meie regiooni prognoosijad. Üldiselt on senised hinnangud kriisi mõjust EL majanduskasvule olnud pigem tagasihoidlikud, näiteks Euroopa Keskpank prognoosib kõige pessimistlikumas stsenaariumis euroala majanduskasvuks 2022. aastal 2,3%.

Kõige konkreetsemalt mõjutavad Eesti majandust vähemalt lähemas tulevikus erinevad **takistused kaubavahetuses** Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga. Kuigi sanktsioneeritud kaupade nimekiri pole kuigi lai, lähtub prognoos mõnevõrra pessimistlikust eeldusest, et valdav osa nende kolme riigiga seotud ekspordist-impordist siiski katkeb ja uute turgude ning tarnijate leidmine võtab aega. Lisaks seadustatud piirangutele pärsvivad kaubavahetust ka transpordiraskused ning takistused arvete tasumisel. Prognoosis eeldatakse, et kaubanduspiirangud jäävad kehtima pikemaks ajaks, kuid ettevõtted kohanevad nendega aasta-paari jooksul uute turgude leidmise kaudu.

Kui väliskaubanduse piirangute mõju Eesti majandusele on mingil määral numbriliselt hinnatav, siis **majanduskeskkonna ebastabiilsuse** mõju tarbijate ja investorite otsustele lähemas ja kaugemas tulevikus on seniste sündmuste taustal varasemast palju keerulisem aimata. See sõltub eelkõige sõja käigust ja Venemaa edasistest sammudest oma „punaste joonte“ kehtestamisel. Selles plaanis on võimaluste diapason äärmiselt lai. Prognoosis on arvestatud mõnevõrra madalama tarbimis- ja investeerimisjulgusega ka pikemas plaanis, mis lisaks madalamale majandusaktiivsusele sellel aastal pärssib potentsiaalset kasvu ka edaspidi.

Prognoosi oluliseks sisendiks on ka maailmaturgudel kujunevad toidu, toormete ja energiakandjate hinnad. Juba sügisest alates on nii **energiakandjate hetkehinnad** kui ka hindade tulevikuootused olnud tõusutrendil ja lisaks teinud läbi suuri kõikumisi, viidates tuleviku ebaselgusele. Energiakandjate hindade aluseks on võetud 10. märtsi tulevikutehingute tasemed, kus 2022. aasta keskmiseks nafta hinnaks on 100 USD/barrel ja elektri börsihind Nordpool Eesti hinnapiirkonnas on 157 €/MWh. Euroala inflatsiooniks prognoosib Euroopa Keskpank pessimistlikuimas stsenaariumis 2022. aastaks 7,1%.

Oluliseks eelduseks on alati ka **valitsuse poliitika**. Majandusprognoosi tegemise ajal alustas valitsus lisaelarve koostamist seoses täiendavate kulutustega sõjapõgenikele, kaitsevõimele ja energiapuudusele. Kuna majandusprognoosi valmimise ajaks ei olnud lisaelarve maht ja struktuur veel teada, siis sellega majandusprognoosis arvestatud ei ole. Lisaelarve meetmete majandusmõjudega arvestatakse suvises majandusprognoosis, mis on aluseks järgmise 2023. aasta eelarve eelnõu ning Riigieelarve strateegia 2023–2026 koostamisele.

Tabel 1. Prognoosi olulisemad väliseeldused

	Eeldused RM 2022. aasta kevadises prognoosis						Euroopa Komisjon		
	2021	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*	2021	2022*	2023*
1. Euribor, 3 kuud (aasta keskmine)	-0,5	-0,3	0,4	0,7	0,8	0,9	-0,5	-0,4	0,0
2. Eurosooni pikaajaline intressimäär (aasta keskmine)	-0,4	0,3	0,6	0,7	0,8	0,9	-0,4	0,0	0,1
3. USD/EUR vahetuskurss (aasta keskmine)	1,18	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10	1,18	1,13	1,13
4. Nominaalne efektiivne vahetuskurss	0,2	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-
5. Maailma majanduskasv (ilma EL-ta)	6,3	-	-	-	-	-	5,7	4,2	3,8
6. EL27 SKP kasv	5,3	2,3	2,3	2,0	1,6	1,5	5,3	4,0	2,8
7. Eesti eksportturgude impordikasv	9,3	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Maailma impordi kasv (ilma EL-ta)	10,0	-	-	-	-	-	9,3	5,5	4,6
9. Nafta hind (Brent, USD/barrel)	70,8	100,4	86,1	79,9	76,3	74,3	70,8	84,4	77,4

Allikad: Eurostat, Eesti Pank, Euroopa Keskpank (ECB), Chatham Financial, U.S. Energy Information Administration (EIA); Euroopa Komisjon (COM talveprognoos, veebruar 2022) ja NYMEX Brent futuurid.

1.2 Makromajanduse väljavaated

Eesti majandus on pärast järsku langust 2020. aasta kevadel kenasti kosunud ja ületab oma tasemelt ka enne viirusekriisi tehtud prognoose. Jõulisele taastumisele on aidanud oluliselt kaasa info-side-sektor, mille pikalt kestnud kiire kasv aeglustus viirusekriisis vaid veidi. Eelmisel aastal taastusid kenasti ka veondus-laondus ja töötlev tööstus, mille kasvuperspektiiv oli veel paar kuud tagasi väga hea. 2022. aastal oleks võinud jalad alla saada ka turismisektor, kuid geopoliitilised pinged meie regioonis heidutavad kaugemalt tulevad turistid taas eemale.

Kõige otsesem mõju Eesti majandusele selles kriisis tuleb **väliskaubanduse** piirangute kaudu. Prognoos lähtub kaubavahetuse katkemisest Vene-Valgevene-Ukraina suunal, millele lisandub ka Eesti ülejäänud kaubanduspartnerite tagasihoidlikum nõudlus seoses suurenenud ebakindluse ning tarneraskustega. Lisaks sellele pärsib lisandväärtuse loomist imporditud sisendite kiire hinnatõus. Seetõttu pöördub kaupade ja teenuste eksport 2022. aastal püsihindades kergesse langusesse. Ekspordi puhul on siiski olulisem rahaline väärtus ja kuna ekspordihindade kasv on oodatavalt üle kümne protsendi, siis ettevõtete eksporditulu suureneb siiski oluliselt. Paraku kallinevad imporditud tootmissisendid veelgi rohkem, mis kärbib kohalikku lisandväärtust. Prognoosi järgi õnnestub järgmise

aasta jooksul Eesti ettevõtetele vabaneda sõltuvusest Venemaa ja Valgevene toormest ja turgudest ning eksport hakkab taastuma vastavalt peamiste ekspordipartnerite ja uute turgude arengule.

Sisenõudluse kiirele kasvule eelmisel aastal järgneb 2022. aastal langus. Selle tingib ettevõtete **investeeringute** selge vähenemine kahel põhjusel. Esiteks olid eelmisel aastal ettevõtete investeeringud paisutatud ajutise kuid väga suure investeeringu kaudu, mis aasta lõpus juba osaliselt realiseeriti. Teiseks on hinnatõus ehituses olnud väga kiire, mis sunnib planeeritud investeeringuid edasi lükkama. Kolmandaks ei soodusta sõjasündmused praegu pika tasuvusajaga projektidega alustamist, mis samuti soodustab juba kavandatud investeeringutega ootama olukorra selginemiseni. Majapidamiste investeeringud, mis 2021. aastal uute korterite nappuse tõttu vähenesid, peaksid 2022. aastal selgelt kasvama, mis eeldab küll optimistlikku tulevikuvaadet. Seni selgeid märke korteritööstuse ebakindlusest ei ole.

Eratarbimise kasv osutus 2021. aastal oodatust suuremaks, kuna septembris vabanenud pensioniraha kulutati suures koguses juba enne aasta lõppu. 2022. aastal on oodata eratarbimise reaalmahu langust, kuigi tarbimiskulutused eurodes kasvavad. Kaupade ja teenuste tarbimise languse toob endaga kaasa kiirenev hinnatõus, mida ei

suuda kompenseerida sissetulekute kasv. Üle kümne protsendi ulatuv tarbijahindade kasv ületab selgelt nii palgatulu kui ka pensionitulu kasvu. Prognoosi kohaselt kahandab ärevus idapiiri taga ka tarbijate kindlustunnet, mis pärast viirusekriisi aegset sügavat kukkumist on eelmise aasta teises pooles siiski kosunud. Lisaks kahandab kasvuvõimalusi eelmise aasta kõrge võrdlusbaas, mis oli mõjutatud suures mahus teise samba pensionivarade vabanemisest. Valitsussektori tarbimiskulutused on prognoosis vastavalt kehtivale riigieelarvele ja riigieelarve strateegiale, kuid kavandatav lisaeelarve suurendab neid ilmselt oluliselt.

Sõjategevusega kaasnenud energia- ja toorainehindade tõus kiirendab tarbijahindade kasvu tänavu 12,7 protsendini, millest poole annavad energiakandjad. Lisaks tõstab toidutoorme hindu Euroopa viljaaida võimetus kasvatada ja eksportida tarvapärases koguses põllumajandus-saaduseid. Eestis on 2022. aastal oodata toidukorvi kallinemist kümnendiku võrra. Püsib ka eelmisel aastal kiirenenud tööstuskaupade hinnatõus, mis algas viirusekriisist tulenevate tarneraskustega ja mida võimendab nüüd erinevate tootmissisendite

kiire hinnatõus. Energiahindade mõningane langus järgmisel aastal viib **tarbijahindade** aastakasvu 2% lähedale ja sealt edasi veelgi madalamale.

Tööturg on pärast koroonakriisi jõudsalt taastunud, mis on väljendunud nii hõivatute arvu suurenemises kui ka mõõdukalt kiire palgakasvu jätkumises. Senini on turismisektori hõive jätkuvalt allpool kriisieelset taset, kuid koroonapiirangute leevenedes võiks käesoleval aastal oodata majutuses ja toitlustuses jõulisemat taastumist. Idasuunalise väliskaubanduse takistused võivad mõjutada 10 kuni 20 tuhandet töötajat, valdavalt tööstuses, transpordis ning ehituses. Kui ettevõtted suudavad eksporditurgudel ja toorme varustuskanalites kiirelt ümber orienteeruda, püsib tööturu reaktsioon mõõdukana ehk töötajaid hoitakse palgal edasi ning vähendatakse ajutiselt töötunde. Kuna šokk on mõnede ettevõtete jaoks suur, siis arvestame põhistsenaariumis tööpuuduse kasvuga kahe protsendipunkti võrra praegusega võrreldes. Vaatamata halvenevale konjunktuurile hoiab jõuline hinnatõus palgasurved lähiajal kõrgena. Palgatulu ostujõud siiski väheneb käesoleval aastal ligikaudu viie protsendi võrra kahekohalise inflatsiooni tõttu.

Tabel 2. Sisemajanduse koguprodukti prognoos 2022–2026

%	2011–19	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. SKP reaalkasv	3,7	-3,0	8,3	-1,0	1,2	3,2	2,7	2,6
1a. SKP püsivhindades (mld eurot)		23,7	25,7	25,4	25,7	26,5	27,3	28,0
2. SKP nominaalkasv	7,2	-3,2	14,3	6,7	3,7	5,0	4,8	5,0
2a. SKP jooksevhindades (mld eurot)		26,8	30,7	32,7	33,9	35,6	37,3	39,2
2b. RKP jooksevhindades (mld eurot)		26,6	30,1	32,2	33,3	34,9	36,5	38,2
Kasvuallikad								
3. Eratarbimiskulutused (sh MTÜd)	3,8	-2,7	6,5	-4,6	0,1	3,2	2,3	2,0
4. Valitsussektori lõpp-tarbimiskulutused	2,0	3,0	3,9	-1,4	0,0	0,2	0,3	0,3
5. Kapitali kogumahutus põhivarasse	7,6	19,9	3,3	-7,2	3,9	1,0	2,4	2,5
6. Sisenõudlus	4,4	3,4	7,6	-4,6	1,0	2,0	2,3	2,0
7. Kaupade ja teenuste eksport	5,9	-5,0	19,8	-2,0	2,3	4,7	3,2	3,0
8. Kaupade ja teenuste import	6,7	0,9	20,6	-6,6	2,1	3,4	2,8	2,3
Panus SKP kasvu								
9. Sisemajanduse nõudlus	4,1	4,4	4,9	-4,4	1,2	1,8	1,8	1,7
10. Kaupade ja teenuste bilanss	-0,3	-4,3	-0,4	3,5	0,2	1,3	0,5	0,7

Tabel 3. Hindade prognoos 2022–2026

%	2011–19	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. SKP deflaator	3,4	-0,3	5,5	7,8	2,5	1,7	2,1	2,4
2. Eratarbimise deflaator	2,7	-0,7	4,3	10,5	1,9	1,2	1,7	2,0
3. Harmoniseeritud tarbijahinnaindeks	2,6	-0,6	4,5	12,4	2,0	1,2	1,7	2,0
3a. Tarbijahinnaindeks	2,3	-0,4	4,6	12,7	2,1	1,2	1,7	2,0
4. Valitsussektori tarbimiskulutuste deflaator	4,8	2,2	5,1	5,7	3,7	4,0	3,9	3,0
5. Investeeringute deflaator	2,2	-2,7	3,1	7,0	2,3	2,1	2,0	2,0
6. Ekspordi deflaator	1,4	-2,1	7,9	11,3	2,5	2,0	1,9	2,0
7. Impordi deflaator	1,0	-3,0	7,7	12,0	2,4	2,1	2,1	1,9

Tabel 4. Tööturu prognoos 2022–2026 (15–74-aastased)

%	2011–19	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Tööhõive (tuh inimest)	637,6	653,8	650,5	649,8	642,2	649,3	651,9	651,9
1a. Tööhõive kasv	1,8	-2,2	-0,5	-0,1	-1,2	1,1	0,4	0,0
2. Tööpuuduse määr	7,4	6,9	6,2	7,2	8,3	7,2	6,7	6,4
3. Tööjõu tootlikkuse kasv (hõivatute arvu järgi)	1,8	-0,8	8,9	-0,9	2,4	2,1	2,2	2,6
4. Keskmise palga reaalkasv	4,3	3,4	2,1	-5,1	3,4	2,3	2,8	3,0
4a. Keskmise palk (eurot)		1 448	1 548	1 656	1 749	1 811	1 892	1 987
4b. Keskmise palga nominaalkasv	6,6	2,9	6,8	7,0	5,6	3,6	4,5	5,0

Tabel 5. Maksebilansi prognoos 2022–2026

% SKPst	2011–19	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Võlgnevus välismaailma suhtes	3,0	1,8	8,1	3,4	4,1	4,3	4,1	4,9
1a. Jooksevkonto	1,0	-0,3	-1,1	2,0	2,1	2,8	2,7	3,2
2. Kaupade ja teenuste bilanss	3,6	0,5	0,3	3,6	3,9	4,9	5,1	5,8
3. Esmase ja teisese tulu bilanss	-2,5	-0,7	-1,5	-1,5	-1,8	-2,1	-2,3	-2,5
4. Kapitalikonto	2,0	2,1	9,2	1,4	2,0	1,6	1,4	1,7
5. Vead ja täpsustused	-0,1	-1,5	-1,3					

2 FISKAALRAAMISTIK

2.1 VABARIIGI VALITSUSE FISKAALPOLIITIKA EESMÄRGID

Stabiilsusprogramm ja selle fiskaalraamistik lähtub Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadisest majandusproгноosist¹ ning 2022. aasta lisaelarvest².

Vastavalt Majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingule (*Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union, TSCG*) seavad liikmesriigid endile keskpika perioodi eelarve eesmärgi (*medium-term objective, MTO*), mille täitmist hindab Euroopa Komisjon. **Lähtudes siseriiklikust eelarveeelist jätab valitsus TSCG mõistes keskpika perioodi eesmärgiks (MTOks) valitsussektori struktuurse eelarvepuudujäägi 0,5 protsenti SKPst.** Riigieelarve seaduse kohaselt peavad riigieelarved olema koostatud selliselt, et valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon on tasakaalus või ülejäägis, kuid lubades eelmiste eelarveaastate jooksul tekkinud kumulatiivse struktuurse ülejäägi arvelt planeerida struktuurset defitsiiti kuni 0,5% SKPst aastas. Võrreldes eelmise stabiilsusprogrammiga ei ole MTO-d muudetud.

Koroonakriisi ning Venemaa algatatud Ukraina vastase sõjalise agressiooniga kaasnevate piirangute ja sõjapõgenike tõttu valitseb majanduses erandlik olukord. Stabiilsuse ja kasvu paktis sätestatud vabastusklausel lubab Euroopa Liidu liikmesriikidel kalduda kõrvale keskpikast eelarveeesmärgist (MTO) või selle suunas liikumisest. Praegusel hetkel teadaolevalt, kehtib see klausel 2022. aasta lõpuni. Samas kehtib endiselt nõue vältida ülemäärast eelarvedefitsiiti ehk nominaalne eelarvepuudujääk ei tohi ületada 3% SKPst. Alates 2023. aastast rakendub taas Eesti eelarve baasseaduse nõue parandada struktuurset eelarvepositsiooni 0,5% võrra SKPst juhul, kui eelnenud aastal oli

valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon kumulatiivselt puudujäägis ja valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon oli puudujäägis. 2022. aastal kehtib nõude suhtes erand vastavalt riigieelarve seaduse eelarveeelistes sisalduvale vabastusklauslile.

Käesoleva aasta 7. aprillil otsustas Vabariigi Valitsus, et 2023. aasta struktuurne puudujääk ei tohi otsustatud lisaelarve meetmeid arvestades ületada 3,5% SKPst ning 2026. aastaks peab puudujääk vähenema 2,0%ni SKPst. Eesmärkide saavutamiseks jõuab nominaalne defitsiit alla nõutava 3% SKPst piiri 2025. aastal (2,9% SKPst) ning väheneb 2026. aastaks 2,2%ni SKPst. 2022. aastal mõjutab Eesti majandust lisaks taanduvale koroonakriisile Venemaa algatatud Ukraina vastane sõjaline agressioon, mis toob kaasa täiendavaid piiranguid, sanktsioone ning lisakulusid julgeolekule ja sõjapõgenikele. Seetõttu on valitsus koostanud 2022. aasta lisaelarve, mille tulemusel ulatub struktuurne eelarvepuudujääk prognoosi ja eelarvemeetmeid arvestades käesoleval aastal 4,5%ni SKPst. Järgnevat aastast hakkab majandus sõjaga kaasnevatest esialgsetest mõjudest taastuma ning vähenevad lisaelarvega antud toetusmeetmed. Arvestades seatud eelarvepositsiooni eesmärke ning baasseaduses sätestatud nõuet parandada struktuurset eelarvepositsiooni, paraneb struktuurne eelarvepositsioon 2023. aastast alates vähemalt 0,5% võrra SKPst aastas. Selliselt jõuab struktuurne eelarvepositsioon 2026. aastaks valitsuse seatud eesmärgile 2% SKPst. Eelmise eelarvestrateegiaga võrreldes on järgmise aasta struktuurse positsiooni eesmärk 0,6% võrra SKPst halvem, mis on osaliselt seotud lisaelarvega lisandunud kuludega.

¹ <http://www.fin.ee/majandusprognoosid>

² <https://fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/riigieelarve-ja-eelarvestrateegia/riigieelarve>

2.2 VALITSUSSEKTORI EELARVEPOSITSIOON

2020. aastal langes **valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon** puhkenud Covid-19 pandeemia tõttu 1,5 miljardi euro suurusesse puudujääki (5,6% SKPst). **2021. aastal vähenes puudujääk majanduse kiire taastumise tulemusel 721 miljoni euroni (2,4% SKPst)**. Enim paranes sotsiaalkindlustusfondide positsioon (454 miljonit eurot), millest enamus tuli sellest, et 2021. aastal hüvitas Töötukassa koroonakriisist pihta saanud ettevõtete töötajatele saamata jäänud palka oluliselt vähem kui 2020. aastal. Kuid ka Haigekassa positsioon paranes oluliselt taastunud sotsiaalmaksu laekumise tõttu. Keskkvalitsuse puudujääk vähenes peamiselt tänu maksulaekumiste kasvule 451 miljoni euro võrra. Kohalikud omavalitsused suurendasid

investeeringute mahtu ning tegevuskulusid, mis ületas tulude kasvu, mistõttu kohalike omavalitsuste koondpositsioon langes möödunud aastal 115 miljoni euro suurusesse puudujääki.

2022. aasta eelarvepuudujääk ulatub lisaelarve otsuseid arvestades 5,3%ni SKPst, mis on algse riigieelarvega võrreldes 3,1% SKPst võrra suurem.

Vabariigi Valitsuse seatud eelarve eesmärkide kohaselt väheneb puudujääk järgmisel aastal 4,8%ni SKPst. Majanduskeskkonna taastudes väheneb puudujääk prognoosiperioodi lõpuks 2026. aastaks 2,2%ni SKPst.

Tabel 6. Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon aastatel 2022–2026

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon (% SKPst)	-5,6	-2,4	-5,3	-4,8	-3,8	-2,9	-2,2
Keskvalitsus	-4,4	-2,4	-4,8	-4,4	-3,4	-2,3	-1,8
Sotsiaalkindlustusfondid	-1,2	0,4	-0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3
Kohalikud omavalitsused	0,0	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,1
Valitsussektori nominaalne eelarvepositsioon (mln eurot)	-1 502	-721	-1 723	-1 635	-1 351	-1 101	-859
Keskvalitsus	-1 193	-742	-1 576	-1 494	-1 205	-845	-694
Sotsiaalkindlustusfondid	-318	136	-42	-19	-38	-121	-119
Kohalikud omavalitsused	9	-115	-105	-123	-107	-135	-45

Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon on kogu stabiilsusprogrammi kestel puudujäägis, ulatudes sel aastal 4,5%ni SKPst ning vähenedes 2026. aastaks 2,0%ni SKPst.

Tabel 7. Tsükliliselt ja struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon aastatel 2020–2026 (% SKPst)

	2001–19	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. SKP reaalkasv (%)	3,7	-3,0	8,3	-1,0	1,2	3,2	2,7	2,6
2. Valitsussektori eelarvepositsioon	-	-5,6	-2,4	-5,3	-4,8	-3,8	-2,9	-2,2
3. Intressimaksud	-	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,4
4. Potentsiaalse SKP reaalkasv (%)	3,5	3,0	3,0	2,1	2,0	2,1	1,9	2,1
4.a Tööjõu panus pot. kasvu (%)	-0,1	0,1	0,5	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0
4.b Kapitali panus pot. kasvu (%)	1,9	1,1	1,3	1,5	1,5	1,4	1,3	1,3
4.c Tootlikkuse panus pot. kasvu (%)	1,6	1,8	1,1	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8
5. SKP lõhe (output gap)	0,5	-5,0	1,0	-2,0	-2,8	-1,7	-1,0	-0,4
6. Tsükliline eelarve komponent	-	-2,4	0,5	-1,0	-1,3	-0,8	-0,5	-0,2
7. Tsükliliselt tasandatud eelarvepositsioon (7)=(2)-(6)	-	-3,2	-2,8	-4,3	-3,5	-3,0	-2,5	-2,0
8. Tsükliliselt tasandatud primaarne positsioon (8)=(7)+(3)	-	-3,1	-2,8	-4,2	-3,3	-2,7	-2,1	-1,6
9. Ühekordsed meetmed	-	0,0	1,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon (10)=(7)-(9)	-	-3,2	-3,8	-4,5	-3,5	-3,0	-2,5	-2,0
11. Kumulatiivse struktuurse eelarvepositsiooni arvestus		-6,4	-9,4	-13,3	-16,3	-18,5	-20,2	-21,2
12. Välisvahendite muutus, % SKPst	-	0,0	0,3	1,2	1,0	-0,3	-0,3	0,0
13. Eelarvepoliitika impulss	-	Vastutsükl.	Vastutsükl.	Vastutsükl.	Vastutsükl.	Vastutsükl.	Vastutsükl.	Vastutsükl.

Allikad: Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

2.3 VALITSUSSEKTORI TULUD JA KULUD

2022. aastal ulatuvad valitsussektori tulud 39,9%ni SKPst ja kulud 45,2%ni SKPst (vt Tabel 8). Valitsussektori kulude prognoosis sisalduvad nii lisaelarve meetmed kui ka meetmed 2023. ja 2025. aastal valitsuse seatud eelarvetrajektorile jõudmiseks.

Perioodil 2022–2026 kasvavad kulud keskmiselt 4,2% aastas ehk aeglasemalt kui SKP, mistõttu valitsussektori kulud vähenevad 2026. aastaks 40,4%le SKPst (vt Tabel 10).

Võrreldes käesoleva aastaga vähenevad 2026. aastaks protsendina SKPst enim majanduse, avaliku korra ja julgeoleku kulud (vt Tabel 10). 2022. aasta lisaelarve meetmetest moodustavad 330 miljonit eurot avaliku korra ja julgeoleku kulud, mis kasvavad käesoleval aastal 3,0%ni SKPst. Majanduse tegevusala kulud kasvavad 2022. aastal nii lisaelarves toodud energiainvesteeringute (sh LNG terminal ja investeeringud võrkudesse) kui ka välisvahendite kasutamise kasvu tõttu. Sotsiaalse kaitse kulud on lisaelarves 2022. aastal 221 miljoni euro ulatuses, mistõttu suureneb sotsiaalse kaitse kulude osakaal SKPs 14,1%ni.

Tabel 8. Valitsussektori eelarve tulud ja kulud 2021–2026

	2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	<i>mln eurot</i>	% SKPst	% SKPst	% SKPst	% SKPst	% SKPst	% SKPst
1. Valitsussektor	-721,4	-2,4	-5,3	-4,8	-3,8	-2,9	-2,2
2. Keskvalitsus	-742,3	-2,4	-4,8	-4,4	-3,4	-2,3	-1,8
4. Kohalikud omavalitsused	-114,8	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,1
5. Sotsiaalkindlustusfondid	135,7	0,4	-0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3
Valitsussektor							
6. Tulud kokku	12 259,2	40,0	39,9	40,2	39,8	39,2	38,3
7. Kulud kokku	12 980,6	42,3	45,2	45,0	43,6	42,1	40,4
8. Eelarvepositatsioon	-721,4	-2,4	-5,3	-4,8	-3,8	-2,9	-2,2
9. Intressikulu	8,4	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3
10. Primaartasakaal	-713,0	-2,3	-5,2	-4,2	-3,6	-2,9	-1,9
11. Ühekordsed ja ajutised meetmed	295,6	1,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulud komponentide lõikes							
12. Maksutulud (12=12a+12b+12c)	6 815,8	22,2	22,0	21,3	21,2	21,0	20,5
12a. Tootmis- ja impordimaksud	4 188,5	13,7	14,0	13,7	13,6	13,3	12,8
12b. Sissetuleku- ja varanduse maksud	2 627,3	8,6	8,0	7,6	7,6	7,7	7,7
12c. Kapitalimaksud	0,0	0	0	0	0	0	0
13. Sotsiaalkindlustusmaksed	3 746,5	12,2	12,3	12,3	12,4	12,5	12,4
14. Omanditulud	3 279,5	10,7	11,0	11,0	11,1	11,2	11,1
15. Muud tulud	-1 582,6	-5,2	-5,4	-4,5	-4,9	-5,5	-5,7
16.=6. Tulud kokku	12 259,2	40,0	39,9	40,2	39,8	39,2	38,3
p.m.: Maksukoormus (D.2 (sh EL-le makstud)+D.5+D.611+D.91-D.995)	10 541,8	34,4	34,2	33,6	33,5	33,4	32,8
Kulud komponentide lõikes							
17. Hüvitised töötajatele +vahetarbimine	5 377,0	17,5	18,3	18,3	17,1	16,5	15,6
17a. Hüvitised töötajatele	3 430,4	11,2	11,3	11,2	10,7	10,6	10,1
17b. Vahetarbimine	1 946,6	6,3	7,0	7,1	6,4	5,8	5,5
18. Sotsiaalsiirded (18=18a+18b)	4 680,3	15,3	15,4	15,6	15,6	15,8	15,9
millest töötushüvitised	187,3	0,6	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6
18a. Mitterahalised sotsiaalsiirded	765,7	2,5	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4
18b. Rahalised sotsiaalsiirded	3 914,6	12,8	13,0	13,1	13,2	13,4	13,5
19.=9. Intressikulu	8,4	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3
20. Subsiidiumid	295,9	1,0	0,8	0,5	0,5	0,5	0,5
21. Kapitali kogumahutus	1 741,9	5,7	7,5	7,6	7,4	6,8	6,1
22. Kapitalisiirded	176,4	0,6	1,0	0,9	0,7	0,4	0,3
23. Muud kulud	700,7	2,3	2,1	2,0	2,0	1,8	1,7
24.=7. Kulud kokku	12 980,6	42,3	45,2	45,0	43,6	42,1	40,4
p.m. Valitsussektori tarbimine	6 225,1	20,3	21,0	20,9	19,7	19,0	18,2

Allikad: Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 9. Maksukulud riigieelarves aastatel 2021–2023 (mln eurot)

	Maksukulu	Säte	Valitsemis-funktsioon ³	2021	2022	2023
	KOKKU			304,1	352,1	441,8
1.	Käibemaksumäär 9% raamatutele, töövihikutele, perioodikale ja digiväljaannetele	KMS § 15 lg 2 p 1 ja 3	haridus	13,2	8,3	
2.	Käibemaksumäär 9% raamatutele ja töövihikutele	KMS §15 lg 2 p 1	haridus		1,8	4,6
3.	Käibemaksumäär 5% ajakirjandusväljaannetele	KMS §15 lg 2 ¹	vaba aeg, kultuur ja religioon		5,9	14,7
4.	Käibemaksumäär 9% ravimitele ja meditsiini-seadmetele	KMS §15 lg 2 p 2	tervishoid	74,7	78,9	80,6
5.	Käibemaksumäär 9% majutusteenustele	KMS §15 lg 2 p 4	vaba aeg, kultuur ja religioon	34,4	36,3	37,1
6.	Osaliselt või täielikult tasumata arvetega seotud käibemaksuarvestuse korra muudatus	KMS § 29 lõige 14	majandus		15,0	15,0
7.	Regulaarselt jaotatava kasumi madalam maksumäär 14%	TuMS §4 lg 5, §18 lg 1 ³	majandus	64,8	71,9	74,5
8.	Täiendav maksuvaba tulu alates teisest lapsest	TuMS §23 ¹	sotsiaalne kaitse	27,9	27,9	27,9
9.	Täiendav maksuvaba tulu abikaasa eest	TuMS §23 ⁴	sotsiaalne kaitse	6,3	6,3	6,3
10.	Maksuvaba tulu vanaduspensionieas	TuMS §23 ⁵	sotsiaalne kaitse			99,8
11.	Eluasemelaenu intresside mahaarvamine	TuMS §25	elamu- ja kommunaalehitus	6,5	5,6	6,2
12.	Koolituskulude mahaarvamine	TuMS §26	haridus	12,6	13,4	15,4
13.	Kingitused ja annetused	TuMS §27 lg 1, §49 lg 1,2,3,6	vaba aeg, kultuur ja religioon	4,5	4,9	5,1
14.	Kindlustusmaksed ning pensionifondi osakute soetamine	TuMS §28	sotsiaalne kaitse	8,1	8,7	9,0
15.	FIE täiendav maksuvaba tulu põllumajandussaaduste või FIE/FI metsamaterjali võõrandamisel	TuMS §32 lg 4 ja §37 lg 11	majandus	9,0	9,0	9,0
16.	Maksuvaba töötaja terviseedendamise kulu	TuMS §48 lg 5 ⁵	tervishoid	6,0	6,4	6,7
17.	Väikeõlletootjate 50% aktsiisimäär	ATKEAS §46 lg 1 ¹	majandus	1,0	0,9	0,9
18.	Eriotstarbelise diislikütuse soodsam aktsiisimäär	ATKEAS §66 lg 7	majandus	30,0	46,0	23,0
19.	Kalurite kütuseaktsiisivabastus	ATKEAS §27 lg 1 p 22 ²	majandus	1,0	1,0	1,0
20.	Elektrienergia, mida kasutatakse keemilise reduktsiooni jaoks ning elektrolüütilistes, metallurgilistes ja mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 p 24, 28 ⁴	majandus	0,1	0,1	0,1
21.	Elektrienergia ja kütus, mida kasutatakse elektrienergia tootmiseks ning elektrienergia, mida kasutatakse elektrienergia tootmise suutlikkuse säilitamiseks	ATKEAS §27 lg 1 p 28 ²	majandus	1,1	1,1	1,3
22.	Kütus, mida kasutatakse mineraloogilistes protsessides	ATKEAS §27 lg 1 p 24	majandus	1,3	1,2	1,4

³ Valitsemisfunktsioonid: 1. üldised valitsussektori tegevused; 2. riigikaitse; 3. avalik kord ja julgeolek; 4. majandus; 5. keskkonnakaitse; 6. elamu- ja kommunaalmajandus; 7. tervishoid; 8. vaba aeg, kultuur ja religioon; 9. haridus; 10. sotsiaalne kaitse.

23.	Maagaas, mida kasutatakse maagaasivõrgu töös hoidmiseks	ATKEAS §27 lg 1 p 28 ⁶	majandus	0,0	0,0	0,0
24.	Suurtarbijate elektrienergia aktsiisi soodustus	ATKEAS §66 lg 12 ¹	majandus	0,3	0,3	0,4
25.	Suurtarbijate gaasiaktsiisi soodustus	ATKEAS §66 lg 10 ³	majandus	0,9	0,9	1,1
26.	Aktsiisiga maksustamata biokütuse edastatud kogus	ATKEAS §19 lg 14 p 22	majandus	0,5	0,5	0,6

Tabel 10. Valitsussektori kulud valitsemisfunktsioonide (COFOG) lõikes (% SKPst)

		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Üldised valitsussektori teenused	1	3,6	4,0	4,0	4,3	4,1	4,0	3,8	3,6
2. Riigikaitse	2	2,1	2,5	2,4	2,0	3,1	3,4	3,4	2,0
3. Avalik kord ja julgeolek	3	1,8	2,0	2,0	3,0	2,2	2,1	2,0	2,0
4. Majandus	4	4,0	5,9	4,8	6,1	6,5	5,2	4,0	4,2
5. Keskkonnakaitse	5	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
6. Elamu- ja kommunaalmajandus	6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
7. Tervishoid	7	5,7	6,7	6,4	6,3	6,2	6,3	6,3	6,2
8. Vaba aeg, kultuur ja religioon	8	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
9. Haridus	9	6,1	6,6	6,0	6,1	5,8	5,4	5,2	5,0
10. Sotsiaalne kaitse	10	13,1	15,0	13,6	14,1	14,0	14,1	14,2	14,3
11. Valitsussektori kulud kokku	TE	39,4	45,9	42,3	45,2	45,0	43,6	42,1	40,4

Allikad: Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Tabel 11. Kulueesmärgist eemaldatavad kulud

	2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	mln €	% SKPst	% SKPst	% SKPst	% SKPst	% SKPst	% SKPst
1. Välisvahendite kulu, mis on EL tuludega kaetud	617	2,0	2,3	2,5	2,0	1,8	2,0
1a. sh investeeringud, mis on EL tuludega kaetud	289	0,9	1,0	1,6	1,4	1,2	1,4
2. Töötuskindlustuse kulu, mis tuleneb majandussüklisest	92	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Valitsussektori tulusid muutvad valikulised meetmed (discretionary measures)*	308	1,0	0,1	-0,6	-0,5	0,2	-0,5
4. Seadusest tulenevad muudatused valitsussektori tuludes, mis on seotud kuluvajaduse kasvuga	0	0	0	0	0	0	0

* Arvestatud meetmed on: valitsuse kulumeetmete mõju maksulaekumisele; täiendavalt dividendidelt laekuv tulumaks; tulumaksumuudatused (maksuvaba tulu tõus, regulaarselt jaotatava kasumi maksusoodustus, pensionide maksuvaba tulu tõus, mahaarvamiste muudatused, metsatulu maksusoodustus); käibemaksumuudatused; aktsiisimuudatused; sotsiaalmaksumuudatused; ning muudatuse mittemaksulistest tuludes.

Allikas: Rahandusministeerium.

2.4 TULU- JA KULUMEETMED

Stabiilsusprogrammi aluseks on Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos, Vabariigi Valitsuses heakskiidetud 2022. aasta lisaelarve meetmed ning Vabariigi Valitsuse 7. aprilli 2022 otsus saavutada seadusele vastav struktuurse eelarvepositsiooni eesmärk.

Lähtuvalt lisaelarve vajadusest otsustati eraldada täiendavat raha kolme peamisse valdkonda: laiapindne julgeoleku ja vastupanuvõime tugevdamine, energiajulgeolek (sh keskse riigi gaasivarude soetamine ja LNG terminali rajamine ning

Soomes ja Rootsis hoiustatud riigi kütusevaru Eestisse toomine), sõjapõgenike esmaste vajadustega seonduvad kulud (sh Eesti haridussüsteemi tugevdamine, eesti keele õpe, tööturuteenused, öömaja). Lisaks on otsustatud suurendada vastupanuvõime suurendamiseks Vabariigi Valitsuse sihtotstarbeta reservi, sest määramatus on väliskeskkonnas suur ning on oluline olla valmis ootamatusteks.

Vabariigi Valitsuse poolt heakskiidetud lisaelarve meetmete negatiivne mõju valitsussektori

nominaalsele eelarvepositsioonile on sel aastal 627 mln eurot ehk 1,9% SKPst. Mõju eelarvepositsioonile on väiksem kui kulumeetmete maht kokku (724 miljonit eurot), sest eelarvest makstavate toetustega kaasneb nii tööjõumaksude kui ka tarbimismaksude kasv. Suurenev maksutulu toob kaasa ka kohalike omavalitsuste tulubaasi suurenemise ca 15 miljoni euro võrra läbi kohalikele omavalitsustele suunatava füüsilise isiku tulumaksu. Lisaeelarve sisaldab ka kahte tulusid vähendavat meetet, mis täiedavad samuti julgeoleku suurendamise eesmärki. Nendeks on infosõja oludes vajalik ajakirjandusväljaannete käibemaksuäärang langetamine 9%lt 5%le ning toidujulgeolekut tagava põllumajandussektori jaoks oluline erimärgistatud diislikütuse aktsiisi langetamine Euroopa Liidu miinimumtasemele.

Majandusliku sisu järgi moodustavad lisaeelarve mahust, sh Vabariigi Valitsuse reservi kantavad vahendid, ca 35 protsenti majandamiskulud

(peamiselt kaitse ja julgeolekuga seotud meetmed), 31 protsenti investeeringud (sh energiavaldkonna meetmed), 19 protsenti tööjõukulud (sh põgenike teenindamisega seotud kulud) ning 15 protsenti toetused erasektorile ning teistele valitsussektori asutustele (ühekordne toetus pensionäridele ja lastega peredele, toimetulekutoetus, tööturuteenused ja muud sotsiaaltoetused).

Täiendavalt on arvestatud Vabariigi Valitsuse 7. aprilli otsusega, millega seati eelarvepoliitiline eesmärk struktuurse eelarvepositsiooni kohta. Selle täitmiseks on valitsusel võimalik järgmisel aastal rakendada täiendavalt kulumeetmeid 169 miljoni euro ulatuses ehk 0,5% SKPst. 2025. aastal tuleb ka rakendada eelarvepositsiooni parandavaid meetmeid 107 miljoni euro ulatuses ehk 0,3% SKPst. Konkreetsed sammud 2023. ja 2025. aasta puudujäägi eesmärgiga vastavusse viimiseks otsustatakse riigi eelarvestrateegias selle aasta sügisel.

Tabel 12. Stabiilsusprogrammi meetmed

	2022	2023	2024	2025	2026
Laiapindne julgeoleku ja vastupanuvõime tugevdamine	234,5	282,8	284,1	437,7	9,1
Energiajulgeolek	257,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Sõjapõgenike esmaste vajadustega seonduvad kulud	232,3	96,0	0,0	0,0	0,0
Meetmed eelarveeesmärgi täitmiseks		169,0		-107,0	
Tulumeetmed	8,0	6,5	4,0	4,0	4,0
KOKKU	732,1	554,3	288,1	334,7	13,1

Allikas: Rahandusministeerium

Saabunud sõjapõgenikele tööturumeetmete pakkumise tõttu suurenevad **Töötukassa** kulud käesoleval aastal 36 mln euro võrra, millest osa eraldatakse riigieelarvest. Töötukassa puudujääk siiski olulisel määral võrreldes prognoosiga ei muutu, kuna prognoos juba sisaldas hinnangut põgenikega seotud kuludele. **Haigekassa** kulud suurenevad sõjapõgenikele tervishoiuteenuste

pakkumise tõttu ligi 50 miljoni euro võrra. Nagu Töötukassa puhul, sisaldas kevadine majandusprognoos täiendavad põgenikega seotud tervishoiukulutusi, lisaks parandavad lisaeelarve kulutused veidi sotsiaalmaksulaekumist võrreldes prognoosiga, mistõttu ka Haigekassa eelarvepositsioon oluliselt ei muutu.

Tabel 13. Eelarvepoliitiliste otsuste mõju valitsussektori tuludele ja kuludele

	2022	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	mln eurot	% SKPst	% SKPst	% SKPst	% SKPst	% SKPst	% SKPst
Valitsussektori tulude prognoos	13 060,2	40,0	39,9	40,2	39,8	39,2	38,3
Tulupoliitilised meetmeid			0,4	0,3	0,2	0,4	0,0
Kulupoliitilised meetmeid			1,9	1,4	0,5	0,5	0,0
Valitsussektori kulude prognoos	14 783,0	42,3	45,2	45,0	43,6	42,1	40,4

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet

Alumises tabelis (Tabel 14) on toodud Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadise prognoosi kohased tulud ja kulud ning ülal tabelis (Tabel 13) tulu- ja kulupoliitiliste meetmete maht käesolevas stabiilsusprogrammis toodud eesmärkide täitmiseks. Stabiilsusprogrammi meetmetena käsitletakse osaliselt 2022. aasta lisaelarves otsustatud meetmeid ning täiendavaid poliitilisi meetmeid planeeritava trajektoori saavutamiseks peale lisaelarve vastu võtmist. Poliitiliste meetmete suhtes tehakse lõplik otsus

sügisel 2023. aasta riigieelarve ja riigieelarve strateegia 2023–2026 läbirääkimiste käigus. Lisaelarve meetmeid käsitletakse osaliselt, kuna automaatselt seadustest tulenevad kohustused ning juba eelnevalt Vabariigi Valitsuse poolt otsustatud kaitsekulud olid arvestatud Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadises majandusprognoosis.

Stabiilsusprogrammi meetmete tulemusel kasvavad valitsussektori kulud aastatel 2022–2026 kokku 1,489 miljardit eurot. (Tabel 13)

Tabel 14. Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadise prognoosi tulud ja kulud eelarvepoliitilisi otsuseid arvestamata

		2022	2021	2022	2023	2024	2025	2026
		<i>mln eurot</i>	<i>% SKPst</i>	<i>% SKPst</i>	<i>% SKPst</i>	<i>% SKPst</i>	<i>% SKPst</i>	<i>% SKPst</i>
Valitsussektori tulude prognoos	tulude	12 914,1	40,0	39,5	39,9	39,5	38,8	38,3
Valitsussektori kulude prognoos	kulude	14 162,6	42,3	43,3	43,6	43,1	41,6	40,4

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Tabel 15. Peamised maksumuudatused 2022. ja 2023. aastal

	Jõustumine	Mõju 2022		Mõju 2023	
		Mln eurot	% SKPst	Mln eurot	% SKPst
KOKKU		-49,7	-0,2	-172,9	-0,5
Maksustatava tulu hulgast arvatakse välja lasterikaste perede kodutoetus ja väikeelamute energiatõhususe suurendamise toetus	01.01.2021	-0,9	0,00	-0,9	0,00
Keskmise vanaduspensioni tulumaksuvabastus	01.01.2023			-119,1	-0,35
Sotsiaalmaksu määr SMS § 6 lõike 1 punktides 1 ja 5 sätestatud juhtudel on 20%	01.04.2022	-44,0	-0,13	-64,2	-0,19
Sigarettide aktsiisi tõstmine 2022–2023 5% aastas ja suitsetamistubaka aktsiisi tõstmine 2022–2023 5% aastas	01.01.2022; 01.01.2023	10,2	0,03	19,0	0,06
Tubakaaktsiisi tasumise kohustuse peatamine tubakavedelikelt	01.04.2021- 31.12.2022	-1,7	-0,01		
Kütuse- ja elektriaktsiisimäärade astmeline tõstmine 4 aasta jooksul alates 2023. aasta maist	01.05.2023			4,1	0,01
KMS § 29 lõige 14, lootusetud nõuded – osaliselt või täielikult tasumata arvetega seotud käibemaksuarvestuse korra muudatus	01.05.2022	-15,0	-0,05	-15,0	-0,05
KMS muudatus, millega viiakse meenemüntide (meene- ja investeeringumündid) maksustamine vastavusse käibemaksudirektiivis sätestatuga	01.07.2022	0,3	0,00	0,6	0,00
HasMMSi muudatus, mille kohaselt ei jagata neljale ministeeriumile (SOM, KUM, HTM, RAM) hasartmängumaksu enam HasMMSis sätestatud protsendina laekunud maksust, puudutab perioodi 2022–2025	01.01.2022	1,4	0,00	2,6	0,00
Erimärgistatud diislikütuse aktsiisi langetamine Euroopa Liidu miinimumtasemele	01.05.2022	-6,3	0,00	-2,5	0,00
Ajakirjanduseväljaannete madalama käibemaksumäära rakendamine (5%)	01.08.2022	-1,7	0,00	-4,0	0,00

* Tekkepõhine mõju võrreldes sellega, kui kehtiks 31.12.2021 määrad/olukord.

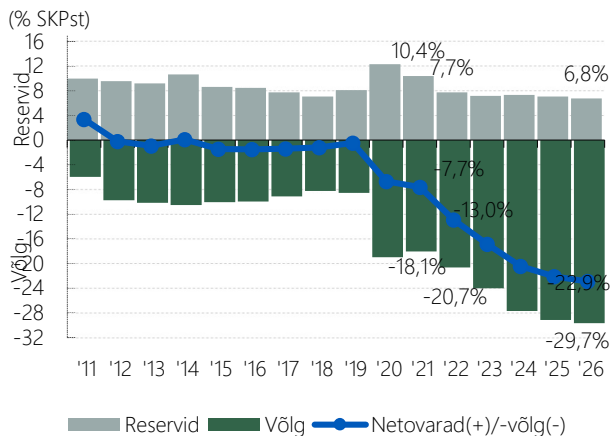
Allikas: Rahandusministeerium

2.5 VALITSUSSEKTORI FINANTSEERIMINE

Riigi rahavoog on kogu stabiilsusprogrammi perioodi vältel negatiivne. Valitsussektori netopositsioon ehk võla ja reservide taseme vahe suureneb tänavu 5,3 protsendipunkti võrra (vt Joonis 1) ning halveneb negatiivse rahavoog survel ka järgmistel aastatel. Kevadprognoosi ja lisaelarve otsuseid arvestades on sel aastal riigieelarve positsioon nominaalses puudujäägis ning ka rahavoog kokku negatiivne eelkõige pingelise geopoliitilise olukorra ja sellest tuleneva mõju tõttu, millega riigi kulutused suurenevad. Lisaks riigieelarve positsioonile võetakse arvesse ka teisi tegureid, mille tõttu on rahavoog riigieelarve teenindamisest kokku negatiivne. **Põhiliselt tuleneb negatiivne rahavoog läbi kolme teguri: riigieelarve defitsiidi sh lisaelarves otsustatud meetmed, riigikassa poolt tagasimakstava laenu suuruse ning muude kohanduste.**

Riigieelarve negatiivset rahavoogu aastatel 2022–2026 rahastatakse lühi- ja pikaajaliste võlakirjaemissioonide ning uute laenude abil.

Joonis 1. Valitsussektori likviidsed varad, võlakoormus ja netopositsioon (% SKPst)

Allikad: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet

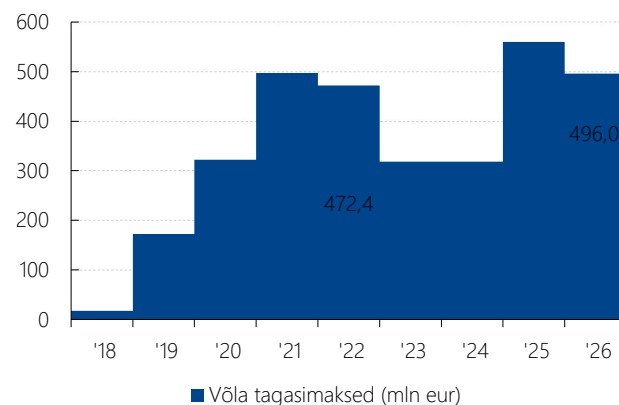
Prognoosiperioodi jooksul hoitakse keskvalitsuse tasemel vajalikku likviidsuspuhvit rahavoogude

⁴ Euroopa Nõukogu Arengupank (CEB); Eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA).

Eesti valitsussektori võlg 2021. aastal küll nominaalselt suurenes (+437 mln), kuid osakaaluna SKPst vähenes 0,9 protsendipunkti võrra. Nii riigi kui ka kohalike omavalitsuste võlg kasvas eelmisel aastal. Põhiline osa võla kasvust tulenes Riigikassa poolt möödunud aastal võetud täiendavatest võlakohustustest, sealhulgas laenudest (CEB, TERA⁴) ja lühiajaliste võlakirjade (*T-bill*) emissioonist. Negatiivse rahavoog survel suureneb võlatase sel aastal nominaalselt ja ka võlakoormus tõuseb 20,7%ni SKPst. Järgnevatel aastatel võlakoormus kasvab ja küündib prognoosiperioodi lõpus 29,7%ni SKPst.

Samuti on (vt Tabel 16) välja toodud keskvalitsuse tasemel konsolideeritud võlg, nii kodumaine kui ka välisvõlg, arvestades tehingud, mis on seotud valitsemissektori allsektoritega (sh kohustuste muutused). Riigi poolt võetud võlakohustused olid tänavu märtsi lõpu seisuga kokku 3,62 miljardit eurot, millest 1,90 miljardit (52%) moodustasid emiteeritud lühi- ja pikaajalised võlakirjad ning ülejäänud 1,72 miljardit (48%) moodustasid võetud laenud. Käesoleval aastal on kavas kasutada lisaks laenu rahale ka lühi- ja pikaajalisi võlakirju.

Joonis 2. Keskvalitsuse võla tagasimaksed

Allikas: Rahandusministeerium

teenindamiseks. Kõik laenatud raha on paigutatud likviidsusreservi, mis parandasid mullu Riigikassa

likviidsust. Riigikassa võla moodustavad muuhulgas TERA-lt saadud laenuvahendid ning samuti nii lühiajaline kui ka pikaajaline võlakirjaemissioon.

Prognoosi kohaselt vähenevad käesoleval aastal keskvalitsuse, sotsiaalkindlustusfondide (Haigekassa, Töötukassa) ja samuti ka kohalike omavalitsuste reservid.

Järgnevatel aastatel on ette näha valitsussektori reservide taseme stabiliseerumist, sealjuures hoiab riik vajalikku likviidsuse sihttaseme, et tagada riigi kohustuste õigeaegset täitmist. Riigieelarve negatiivset rahavoogu rahastatakse esmalt likviidsusreservi arvelt, mille hulgas on juba eelnevalt kaasatud lisavahendid. Prognoosiperioodi lõpus ehk 2026. aastal moodustavad valitsussektori reservid 6,8% SKPst.

2021. aasta lõpus ulatusid keskvalitsuse reservid⁵ 1,8 mld euroni ehk 5,9%ni SKPst. Arvestuse kohaselt koosnevad keskvalitsuse reservid nii Riigikassa hallatavatest reservidest (sh stabiliseerimisreserv ning likviidsusreserv ilma sotsiaalkindlustusfondideta) kui ka muude asutuste likviidsetest vahenditest.

Käesoleval aastal vähendab likviidsusreservi taset rahavooline puudujääk, mille täitmiseks kaasatakse prognoosi kohaselt täiendavaid vahendeid kokku 1,6 mld ulatuses. Võla kaasamist alustati jaanuaris, kui võeti lepingujärgselt kasutusse EIB-lt⁶ 120 mln ja CEB-lt 50 mln eurot. 29.03.2022 emiteeriti lühiajalisi võlakirju kokku 400 mln euro ulatuses tähtaegadega 6 ja 12 kuud, mis katavad samaaegselt lunastuvate, 2021. aastal emiteeritud võlakirjade tagasimakset.

Tabel 16. Valitsussektori võlakoormuse muutus 2021. aastal

	31. detsember 2020		31. detsember 2021		Muutus % SKPst
	mln eurot	% SKPst	mln eurot	% SKPst	
Valitsussektor	5 097,5	19,0	5 534,9	18,1	-0,9
Kodumaine võlg	1 656,8	6,2	1 736,3	5,7	-0,5
Välisvõlg	3 440,7	12,8	3 798,6	12,4	-0,4
Keskvalitsus^[1]	5 053,4	18,8	5 563,2	18,1	-0,7
Kodumaine võlg	1 841,8	6,9	1 987,2	6,5	-0,4
Välisvõlg	3 211,6	12,0	3 576	11,7	-0,3
Kohalikud omavalitsused	877,1	3,3	908,1	3,0	-0,3
Kodumaine võlg	648	2,4	685,5	2,2	-0,2
Välisvõlg	229,1	0,9	222,6	0,7	-0,1
Sotsiaalkindlustusfondid	0	0	0	0	0
Kodumaine võlg	0	0	0	0	0
Välisvõlg	0	0	0	0	0

^[1] Keskvalitsuse tasemel konsolideeritud number.

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

⁵ Keskvalitsuse likviidsed finantsvarad kajastatakse raamatupidamisliku meetodika alusel (alates 2019. aasta kevadisest majandusprognoosist) ning lähtub riigi majandusaasta aruandest. Sotsiaalkindlustusfondide raha, mida hoitakse riigikassas elimineeritakse valitsussektori

siseselt ning seega ei kajastu keskvalitsuse likviidsetes varades.

⁶ Euroopa Investeeringuspank (EIB).

Tabel 17. Valitsussektori võlakoormus 2021–2026 (% SKPst)

	2021	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
1. Võlg kokku	18,1	20,7	24,1	27,7	29,2	29,7
2. Muutus võlakoormuses	-0,9	2,6	3,4	3,7	1,4	0,5
Panused võlakoormuse muutusesse: (2=3-4+5+6)⁷						
3. Nominaalse SKP kasvu panus	-2,4	-1,1	-0,7	-1,1	-1,3	-1,4
4. Primaarne eelarvetasakaal	-2,3	-5,2	-4,2	-3,6	-2,9	-1,9
5. Intressimaksud	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3
6. Võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vaheline erinevus (stock-flow adjustment, SFA)	-0,9	-1,5	-0,2	1,0	-0,5	-0,3
Valitsussektori võla hinnanguline intressimäär (%)	0,2	0,3	1,0	1,3	1,3	1,3
Muud asjakohased näitajad						
7. Likviidsed finantsvarad	10,4	7,7	7,2	7,3	7,0	6,8
8. Võla amortisatsioon alates eelmise aasta lõpust ⁸	1,6	1,4	0,9	0,9	1,5	1,3
9. Netovõlg (9=1-7)	7,7	13,0	16,9	20,4	22,1	22,9
10. Välisvaluutas nomineeritud võla osakaal (%)	0	0	0	0	0	0
11. Keskmise aegumistähtaeg ⁹ (aastat)	7,4	7,2	8	8	8	8

* - prognoos.

Allikas: Rahandusministeerium, Statistikaamet.

Tabel 18. Valitsussektori likviidsed finantsvarad 2019–2026 (mln eurot, % SKPst)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Finantsvarad kokku (mln eurot)	2 239	3 302	3 185	2 527	2 434	2 596	2 627	2 647
sh keskvalitsus	865	1 996	1 796	1 201	1 151	1 373	1 552	1 699
kohalikud omavalitsused	312	504	481	460	435	414	387	377
sotsiaalkindlustusfondid	1 062	802	909	867	848	810	689	570
Finantsvarad kokku (% SKPst)	8,1	12,3	10,4	7,7	7,2	7,3	7,0	6,8
sh keskvalitsus	3,1	7,4	5,9	3,7	3,4	3,9	4,2	4,3
kohalikud omavalitsused	1,1	1,9	1,6	1,4	1,3	1,2	1,0	1,0
sotsiaalkindlustusfondid	3,8	3,0	3,0	2,6	2,5	2,3	1,8	1,5

*valitsussektori tasandil konsolideeritud

⁷ Mõnel aastal ümardamisest tulenevalt võrdus ei kehti.

⁸ Keskvalitsus ilma sihtasutuste ja avalik-õiguslike juriidiliste isikuteta.

⁹ Keskvalitsus ilma sihtasutuste ja avalik-õiguslike juriidiliste isikuteta.

3 SENSITIIVSUSANALÜÜS JA VÕRDLU EELMISE PROGRAMMIGA

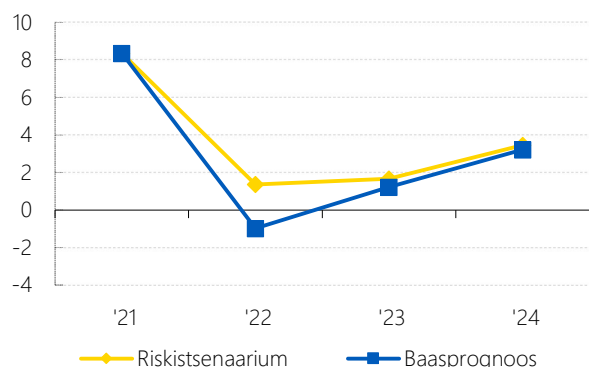
3.1 RISKISTSENAARIUM

Riskistsenaariumi koostamise eesmärgiks on näidata majandusarengu alternatiivseid võimalusi ning nende mõju riigieelarvele.

Kevadprognoosi riskistsenaarium

Kevadprognoosi põhistsenaariumis oleme lähtunud põhimõttest, kus Venemaa algatatud sõjalise agressiooni kõrvalmõju avaldub meie jaoks nii läbi kaubandus- kui ka kindlustunde kanali. Eesti majandus on ka varasemates kriisides silma paistnud erakordse kohanemisvõimega, mistõttu võib pidada võimalikuks, et Venemaa ja Valgevene turgude ära langemise ning sealt imporditud odava toorme puudusele vaatamata suudavad ettevõtted tekkinud olukorras kiiresti ümber orienteeruda.

Joonis 3. Majanduskasv, positiivne riskistsenaarium (%)

Riskistsenaariumi kohaselt oleks võimalik vältida majanduslangust ning ka majanduse pikaajaline kasvupotentsiaal ei saaks oluliselt kahjustatud. Stsenaariumi kohaselt aeglustuks Eesti majanduskasv käesoleval aastal oluliselt (1,4%ni) ning püsiks madal ka järgmisel aastal (1,7%). Sellisel juhul piirduks Venemaa algatatud Ukraina vastase

sõjalise agressiooni mõju sisuliselt ühekordse nõudluspoolse šokiga, kus idasuunalisele ekspordile suudetakse leida uued sihtturud. Kuigi Venemaalt ja Valgevenest imporditud toorainel (peamiselt energia, puit ja metallid) on oma ajalooline roll meie majanduse konkurentsivõimel, siis nendele toodetele on võimalik leida asendus, mis on küll veidi kallim, kuid tagab suures plaanis siiski tootmise jätkamise ilma märkimisväärsete tõrgeteta.

Riskistsenaariumis väiksem eelarvepuudujääk

Riskistsenaariumi tulude ja kulude prognoos tugineb makromajanduse vastavale prognoosile ja näeb ette valitsussektori eelarvepositsiooni paranemist 0,5% võrra SKPst sel aastal ehk puudujääk ulatuks 4,7%ni SKPst. Käesoleva aasta väiksem puudujääk baasstsenaariumiga võrreldes tuleneb eelkõige maksutulude paremast laekumisest, mis mõjutab kõiki valitsussektori tasandeid. Kuigi järgnevate aastate majanduskasv on riskistsenaariumi kohaselt baasstsenaariumiga sarnane, siis selle aasta väiksem puudujääk kandub edasi ka järgnevatele aastatele, mis vähendab puudujääki 2024. aastaks 3,1%ni SKPst.

Riskistsenaariumi kohaselt väheneb netovõlg kuni 2,1 protsendipunkti võrra. Baasstsenaariumist positiivsem keskvalitsuse ja kohalike omavalitsuste eelarvepositsioon vähendavad riskistsenaariumis nende valitsussektori tasandite võla taset. Seega valitsussektori võlakoormus langeb väheneva finantseerimisvajaduse tõttu riskistsenaariumis kuni 1,6% võrra. Paranenud sotsiaalkindlustusfondide eelarvepositsiooni läbi suurenevad valitsussektori reservid kuni 0,5 protsendipunkti võrra.

Tabel 19. Riskistsenaarium

%	Riskistsenaarium				Erinevus baasprognosist		
	2021	2022	2023	2024	2022	2023	2024
1. SKP jooksevhindades	30,7	33,4	34,7	36,7	0,7	0,8	1,1
2. SKP reaalkasv	8,3	1,4	1,7	3,5	2,4	0,5	0,3
3. SKP nominaalkasv	14,3	8,9	4,1	5,7	2,2	0,4	0,7
4. THI	4,6	12,3	2,4	1,4	-0,4	0,3	0,2
5. Sisenõudluse reaalkasv	7,6	-2,4	1,5	2,3	2,2	0,5	0,3
6. Ekspordi reaalkasv	19,8	1,0	3,6	5,0	3,0	1,3	0,3
7. Tööhõive kasv	-0,5	0,5	-0,6	0,5	0,6	0,6	-0,6
8. Palga nominaalkasv	6,8	7,5	6,3	6,1	0,5	0,7	2,5
9. Valitsussektori eelarvepositsioon (mln eurot)	-721	-1 583	-1 425	-1 124	140	210	233
9a Keskvalitsus	-742	-1 531	-1 436	-1 152	45	57	60
9b Sotsiaalkindlustusfondid	136	23	84	69	65	103	107
9c Kohalikud omavalitsused	-115	-75	-73	-42	30	49	66
10. Valitsussektori eelarvepositsioon (% SKPst)	-2,4	-4,7	-4,1	-3,1	0,5	0,7	0,7
10a Keskvalitsus	-2,4	-4,6	-4,1	-3,1	0,2	0,2	0,3
10b Sotsiaalkindlustusfondid	0,4	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
10c Kohalikud omavalitsused	-0,4	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	0,2	0,2

Allikas: Rahandusministeerium, Statistikaamet.

3.2 INTRESSIMÄÄRADE SENSITIIVSUSANALÜÜS

Eesti riigil tuleb oma tegevuste rahastamiseks jätkuvalt laenata nii kodumaistest kui ka välistest vahenditest. Intressimäärade tõus ja seeläbi intressikulude suurenemine avaldab otsest ning negatiivset mõju eelarvetasakaalule. Samuti avaldab intressimäärade kasv ka ebasoodsat mõju investeringutele ning tarbimisele. Seega on oluline hinnata läbi sensitiivsusanalüüsi ka Eesti majanduse

ning riigi rahanduse sensitiivsust (haavatavust) kõikuvate intressimäärade korral. Juhul, kui valitsussektorile kohaldatud intressimäärad tõusevad vahemikus 2022–2026 100 baaspunkti võrra aastas (vt Tabel 20), on otsemõju eelarvele 58 mln eurot (0,2 % SKPst) esimesel ning prognoosiperioodi viimasel aastal on kumulatiivne intressikulu kokku 409 mln eurot (1% SKPst).

Tabel 20. Intressimäärade tõusu mõju

Intressimäärade tõusu mõju 100 baaspunkti võrra (1 %)	2022	2023	2024	2025	2026
Intressikulude erinevus võrreldes baasstsenaariumiga, mln	58,0	68,9	85,1	94,9	102,2
Intressikulu erinevus baasstsenaariumist, % SKP	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3

3.3 VÕRDLUS EELMISE PROGRAMMIGA

Rahandusministeeriumi 2021. aasta kevadprognoos oli koostatud koroonakriisi mõju valguses, kus kiirem majanduse taastumise lootus oli 2021. aasta sügisel ning 2022. aastal. Põhistsenaariumis oodati aastate 2021–2022 majanduskasvuks vastavalt 2,5% ja 4,8%. Tegelikuses osutus Eesti majanduse taastumine oluliselt kiiremaks, mille üheks eelduseks olid teiste EL riikidega võrreldes suhteliselt leebed viiruse leviku tõkestamise piirangud. Seetõttu osutus tegelikuks 2021. aasta majanduskasvuks 8,3%, millega ületas SKP kriisieelse kasvutrendi. 2021. aastal pidurdasid majandusarengut energiahindade järsk tõus ja tarneraskuste tõttu kallinevad tööstuskaubad.

Käesoleva aasta majanduskasvu väljavaadet mõjutavad oluliselt geopoliitilised tegurid, mis ei sõltu majanduse enda arengust. Venemaa algatatud Ukraina vastase sõjalise agressiooni tõttu rakendatud kaubanduspiirangud Venemaa, Valgevene ja Ukraina suunal, toormehindade kõrgem tase ning kindlustunde alanemine viivad Eesti 2022. aasta reaalse SKP 1% langusesse. Majanduse järk-järguline taastumine kriisi mõjust võiks alata 2023. aastast. Madalam tarbimis- ja investeerimisjulgus vähendavad ühelt poolt nõudlust, kuid sellega kaasneb ka püsivam negatiivne mõju majanduse kasvuvõimekusele järgnevatel aastatel.

Valitsussektori eelarvepositsioon kujunes möödunud aastal oodatust paremaks peamiselt tänu paremale maksulaekumisele. Ootused selle aasta struktuurse eelarvepositsiooni suhtes on aga puhkenud sõja tõttu oluliselt halvenenud. Koos lisaelarve meetmetega ulatub sel aastal puudujääk 4,5%ni SKPst, mis on 1,1% võrra eelmises eelarvestrateegias oodatust suurem. Sellest tulenevalt on lõdvendatud ka järgmiste aastate struktuurse eelarvepositsiooni eesmärki 0,5% kuni 0,9% võrra SKPst aastas. Samas on täidetud riigieelarve seadusest tulenevad struktuurse eelarvetasakaalu paranemise nõuded järgnevatel aastatel. Struktuurse eelarvepositsiooni lõdvendamine toob kaasa ka nominaalse eelarvepositsiooni halvenemise.

2021. aasta valitsussektori võlakoormus osutus Stabiilsusprogramm 2021 prognoosis oodatust 3,3% võrra SKPst väiksemaks peamiselt tänu paremale makromajanduslikule arengule, mis suurendas maksulaekumisi oodatust enam. See võimaldas riigil kasutada finantseerimiseks likviidsusreservi vahendeid oodatust enam, mistõttu laenuvajadus oli väiksem. Madalama baastaseme tõttu jääb ka selle aasta oodatav võlatase eelmisele prognoosile alla, kuid prognoosiperioodi lõpuks on halvenenud nominaalse eelarvepositsiooni tõttu oodata suuremat võlakoormust.

Tabel 21. Võrdlus Stabiilsusprogramm 2021 prognoosiga

	2021	2022*	2023*	2024*	2025*	2026*
SKP reaalkasv (%)						
Eelmine versioon	2,5	4,8	3,2	3,1	2,9	-
Praegune uuendus	8,3	-1,0	1,2	3,2	2,7	2,6
Erinevus	5,8	-5,8	-2	0,1	-0,2	-
SKP nominaalkasv (%)						
Eelmine versioon	4,9	7,0	5,3	5,1	4,8	-
Praegune uuendus	14,3	6,7	3,7	5,0	4,8	5,0
Erinevus	9,4	-0,3	-1,6	-0,1	0	-
Harmoneeritud tarbijahinnaindeks (THHI) (%)						
Eelmine versioon	2,0	2,1	2,0	1,9	1,9	-
Praegune uuendus	4,5	12,4	2,0	1,2	1,7	2,0
Erinevus	2,5	10,3	0	-0,7	-0,2	-
Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon (% SKPst)						
Eelmine versioon	-5,4	-3,4	-2,9	-2,1	-1,6	-
Praegune uuendus	-3,8	-4,5	-3,5	-3,0	-2,5	-2,0
Erinevus	1,6	-1,1	-0,5	-0,9	-0,8	-
Valitsussektori võlg (% SKPst)						
Eelmine versioon	21,4	24,6	27,4	28,0	28,2	-
Praegune uuendus	18,1	20,7	24,1	27,7	29,2	29,7
Erinevus	-3,3	-3,9	-3,3	-0,3	1,0	-

Allikas: Rahandusministeerium.

4 ELARVEPOLIITIKA JÄTKUSUUTLIKKUS

4.1 PIKAAJALINE JÄTKUSUUTLIKKUS

Selles peatükis esitatud pikaajalised eelarveprojektsioonid (vt Tabel 22) baseeruvad 2021 *Ageing Report*'i eeldustel ja prognoosidel (lühidalt AR2021). AR2021 on iga kolme aasta järel EL liikmesriikide ja Euroopa Komisjoni koostöös valmiv põhjalik ühiskonna vananemisega seonduvate kulude analüüs ja prognoos. Selles käsitletakse põhjalikult pensioni-, tervishoiu-, hoolekande- ja haridusega seonduvaid kulutusi. Pikemas perspektiivis ühtivad need trendid Rahandusministeeriumi nägemusega tulevases arengust. Pensionide prognoosis on lähtutud Rahandusministeeriumi detailest pensionimudeli prognoosist. Kuna töövõimetuspensionid on liikunud pensionisüsteemist välja Töötukassasse, kuid on riigi jaoks ikkagi vananemisega seonduv kulu, on selle kulu käsitletud koos pensionidega. Muud vananemisega seotud kuluprognoosid on koostatud Euroopa Komisjoni poolt. Valitsussektori tulude ja kulude koondprognoos on koostatud Rahandusministeeriumi poolt. Väärrib rõhutamist, et käesolevas peatükis esitatud projektsioonide eelduseks on tänaste otsuste kehtimine kogu projektsiooniperioodi jooksul ning tänaste poliitikate jätkumine, mistõttu ei peegelda nad kõige tõenäolisemat tulevikustsenaariumit, vaid näitavad demograafiliste trendidega kaasneva väljakutse suurus, millele on võimalik poliitikameetmetega reageerida. Selleks, et avalduksid jätkusuutlikkuse probleemid, on eeldatud, et eelarvereeglid ei kehti. AR2021 sisaldab ka tervet rida erinevaid stsenaariumeid, lähtuvalt erinevatest eeldustest, et näidata nende prognooside tundlikkust eelduste suhtes.

Vananemise mõju riigi rahandusele tuleb peamiselt läbi selle, et muutub töötava ja ülalpeetava rahvastiku suhe. Vastavalt Eurostati viimasele rahvastikuprognoosile (EUROPOP2018) kasvab ülalpeetavate (siin eeldatud kuni 19-aastased ja vanemad kui 65 aastat) suhe tööealise rahvastikku (vanusevahemik 20–64) 70%lt aastal 2019 95%ni aastaks 2070, ehk jõuame peaaegu ühe ülalpeetavani ühe töötaja kohta.

Pensionisüsteemile avaldab rahvastiku vananemine ja ülalpeetavate suhte halvenemine kõige enam mõju. Kehtiv süsteem on finantsiliselt küll jätkusuutlik (kulud osakaaluna SKPst vähenevad), kuid pensionide suhe keskmisesse palka halveneb. Samuti on probleemiks pensionide suurenev ebavõrdsus. Pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse ja muude probleemide parandamiseks on viimastel aastatel tehtud olulisi muudatusi:

- Lisaks juba kehtinud pensioniea tõusudele kuni aastani 2026, seotakse pensioniea muutus oodatava eluea muutusega.
- Alates 2021. aastast on pensionile mineku aeg paindlik ning vastavad pensionivähendused- ja suurendused on aktuaarselt neutraalsed, mis tähendab, et keskmine riigi kulu pensionile ei sõltu sellest, kui vara või hilja inimene pensionile läheb.
- Samuti on alates 2021. aastast võimalik inimestel oma pensionimakseid vähendada või peatada, näiteks kui on soov osaleda tööturul.
- Alates 2021. aastast on pensionivalemis uus solidaarsust suurendav komponent.

Pensioni teise samba vabatahtlikuks tegemine suurendab survet esimese samba kulutusteks pikemas perspektiivis, kuna keskmine pensioni asendusmäär võib langeda alla 40%, mis on vastuolus Euroopa sotsiaalharta kokkuleppega. Teise samba muudatusi pole allolevas prognoosis arvestatud, kuna prognoos valmis enne nende jõustumist.

Tervishoiusüsteemis on olemas pikaajaline demograafiast tulenev surve kulutusi suurendada. Vanemad inimesed kasutavad rohkem ja keskmisest kallimaid tervishoiuteenuseid. Samuti suureneb hoolduskoormus. Haridussüsteemile pikas perspektiivis kulusurvet ei ole, kuna laste arv tõenäoliselt ei kasva.

Pikaajaline valitsussektori kulude ja tulude prognoos on koostatud vahetult enne koroonakriisi, kuid seda on kohendatud selliselt, et see oleks paremini

kooskõlas Rahandusministeeriumi 2022. aasta kevadprognoosiga. Ka siin on peamiseks sisendiks demograafiline trend ja selle mõju tänastele poliitikatele. Näeme stabiilset kulude taset, kuid vähenevaid maksumulusid, seda vaatamata üsna soodsatele tööturu eeldustele.

Kokkuvõttes näitab tänase poliitika jätkusuutlikkuse analüüs, et tulenevalt pensioniea kasvust on surve riigi rahandusele demograafiliste muutuste poolt Eestile Euroopa Liidu riikide hulgast üks madalamaid ja tervikuna väheneb.

Tabel 22. Riigi rahanduse pikaajaline jätkusuutlikkus 2019–2070 (% SKPst)

	2019	2030	2040	2050	2060	2070
Kulud kokku	38,9	39,9	39,5	39,5	39,2	38,6
<i>sellest: vananemisega seotud kulud</i>	17,2	16,6	16,2	16,1	16,0	15,6
Pensionid	7,8	6,9	6,5	6,1	5,8	5,4
Sotsiaalkindlustuspensionid	7,8	6,9	6,5	6,1	5,8	5,4
Vanadus- ja eelpensionid	6,2	5,6	5,4	5,1	4,8	4,6
toitjakaotus- ja invaliidsuspensionid, töövõimetoetus	1,3	1,0	0,9	0,8	0,8	0,7
ametipensionid (juhul, kui valitsussektori eelarvest)	-	-	-	-	-	-
muud pensionid	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Tervishoid	4,9	5,2	5,4	5,6	5,7	5,7
Hoolekanne (oli varem tervishoiukulude osa)	0,4	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7
Intressimaksud	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Hariduskulud	4,2	4,1	3,7	3,8	3,9	3,8
Muud vananemisega seotud kulud	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulud kokku	39,0	38,5	37,5	36,9	36,5	36,2
<i>sellest: tulud varadelt (sh intressitulud)</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>sellest: sotsiaalkindlustusmaksed (I samba tulud)</i>	6,5	5,8	5,7	5,6	5,5	5,5
Pensionikindlustuse varad (I samba)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>sellest: pensionikindlustuse konsoliseeritud varad (muud varad muu valitsussektori võlakirjad)</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pensionireformi mõju						
II sambasse suunatud sotsiaalkindlustusmaksed (riigi 4%)	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9
II samba pensionite väljamaksud	0,1	0,3	0,6	1,0	1,5	1,9
Eeldused:						
Tööjõu tootlikkuse kasv, %	3,5	3,0	1,9	1,8	1,7	1,5
SKP reaalkasv, %	3,9	2,5	1,6	1,3	1,4	1,5
Tööjõus osalemise määr, mehed (vanuses 20–64), %	87,4	88,4	89,4	90,2	90,9	91,1
Tööjõus osalemise määr, naised (vanuses 20–64), %	80,3	81,3	82,3	83,3	84,5	84,6
Tööjõus osalemise määr kokku (vanuses 20–64), %	83,8	84,9	86,0	86,9	87,8	88,0
Töötuse määr (15-64), %	4,6	6,5	6,6	6,6	6,6	6,6
Üle 65-aastaste osakaal rahvastikus, %	19,9	23,3	25,8	28,4	30,9	30,5

Allikas: Rahandusministeerium, EL Majanduspoliitika komitee.

Märkused: prognoos ei sisalda pensionikindlustuse teise samba vabatahtlikuks tegemise muudatusi, mis jõustusid 2020 aasta sügisel, kuna prognoosieeldused- ja arvutused valmisid enne vastavat riigikohtu otsust.

4.2 TINGIMUSLIKUD KOHUSTUSED

Valitsussektori potentsiaalsete kohustuste hulka loetakse kohustusi, mille tegelik realiseerumine sõltub mõnest tulevikus selguvast asjaolust. Potentsiaalseid kohustusi ei liideta valitsussektori

võlakoormusele (v.a EFSFi garantii), kuid nende mahtu on oluline jälgida riigi rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse hindamisel.

Tabel 23. Valitsussektori potentsiaalsed kohustused 2021 (% SKPst)

	2021
Riiklikud garantiid kokku	8,4
sh ESMi sissenõutav kapital	3,8
EFSFi võlakohustuste põhisumma garantii	1,7
EIB, NIB, CEB, EBRD, IBRD sissenõutav kapital	1,4
Kredex ja Kredex krediidikindlustus	1,3
Õppelaenu	0,1
Laenugarantiid	0,1

5 RIIGI RAHANDUSE KVALITEET

5.1 RIIGI PIKAAJALISED SIHID JA TULEMUSARUANDLUS

Arengustrateegia Eesti 2035 võeti Riigikogu poolt vastu 12. mail 2021. Riigi pikaajaline arengustrateegia lisati möödunud aastal Riigieelarve seadusesse strateegilise arengudokumentide loetelusse, mis aitab kaasa õigusselgusele ja loob edaspidiseks selge aluse riigi pikaajalise arengustrateegia koostamiseks.

2020. aastal täienes Riigikantselei ja Rahandusministeeriumi koostöös koordineeritav riigi strateegiline raamistik, mis lähtub tulemuspõhisest loogikast ning aitab riigi vahendeid paremini

suunata ja selgemini mõõta. Lepiti kokku, et katusstrateegiaga „Eesti 2035“ seatakse Eesti riigile järgmiseks viieteistkümneks aastaks viis strateegilist sihti ning määratakse kindlaks nende saavutamiseks vajalikud muutused. See on Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse koostööstrateegia Eesti arengu terviklikuks juhtimiseks ning tugevdab eri liiki strateegiliste poliitikadokumentide omavahelisi seoseid. Ministeeriumide valdkondlikud arengukavad on kooskõlas riigi pikaajaliste sihtidega ja neid viiakse ellu riigi eelarvestrateegias planeeritud ressursside ulatuses 4-aastaste programmidega.

Joonis 4. Viis strateegilist sihti

2020. aastal jõustunud määruse muudatuse kohaselt annab iga valdkonna arengukava tulemusaruanne ülevaate eesmärkide saavutamisest ja riigi vahendite kasutamisest. Riigikantselei ja Rahandusministeerium jätkavad koostöös ministeeriumidega tulemusaruandluse täiendamisega terviklikumaks. Eesmärk on ühildada ülevaade tulemuste täitmisest paremini riigi

5.2 EELARVE PROTSESS

2021. aastal muudeti oluliselt Riigieelarve seadust. Muudatuse eesmärk oli suurendada riigieelarve detailsust ja läbipaistvust, optimeerida riigieelarve ja riigi eelarvestrateegia (edaspidi eelarvestrateegia) koostamise protsesse ning anda alus riigi pikaajalise arengustrateegia loomisele.

- Muudeti riigieelarve liigendust puudutavaid sätteid, millega tehakse iga-aastase riigieelarve seaduse tegevuspõhine vaade detailsemaks;
- Korrigeeriti riigieelarve paindlikkuse reegleid, mis võimaldab riigieelarve detailsuse suurenedes säilitada tasakaal seadusandliku ja täidesaatva võimu otsustuspädevuses;
- Vähendati riigieelarve ja eelarvestrateegia protsessi ressursikulu, viies eelarveliste tulude ja kulude puhul sisuliste ja detailsete arutelude arvu valitsuse tasandil aastas kahelt ühele;
- Sõnastati uue strateegilise arengudokumendina riigi pikaajaline arengustrateegia, mis loob juriidilise aluse poliitikavaldkondade terviklikule visioonidokumendile Eesti 2035.

Eelarveprotsess on väga pikka aega olnud kaheastmeline ning sellest tulenevalt väga ressursimahukas kõikidele osapooltele. Kevadise makromajandus- ja rahandusprognoosi alusel fikseeritakse järgneva nelja aasta fiskaalsed eesmärgid, sõnastatakse meetmed eesmärkideni jõudmiseks ja võetakse vastu neid sisaldav eelarvestrateegia koos stabiilsusprogrammiga. Viimane neist esitatakse Euroopa Komisjonile Euroopa semestri raames eelarveseisundi ja

eelarvestrateegia protsessiga (ka ajaliselt), et anda võimalikult hea sisend järgmise perioodi planeerimisse ning et see oleks võimalikult vähe halduskoormav selle täitjatele. Läbipaistev ülevaade riigi vahendite ja eesmärkide täitmisest võimaldab luua laiemat dialoogi riigi arengusuundadest ning seada prioriteete eelarveotsuste tegemiseks.

majanduspoliitika järelevalve tegemiseks. Väljakutseks on osutunud asjaolu, et septembri alguses rahandusministeeriumi poolt koostatav suvine makromajandus- ja rahandusprognoos (kehtivas riigieelarve seaduses nimetatud ka kui sügisene rahandusprognoos) toob üldjuhul kaasa muutusi riigi rahalistes võimalustes ning kogu otsustusprotsess kordub.

Kuigi teatud väikeste erinevuste puhul eelarvepositsiooni prognoosis on riigieelarve seaduse kohaselt võimalik eelarvearutelusid mitte avada, on selleks praktikas piisavalt motivatsiooni, sest poliitiline ja majanduslik keskkond võib poole aastaga palju muutuda. Lisaks soovitakse muutunud prognoosi tingimustes uuesti arutada kevadises protsessis kõrvale jäänud lisataotlusi või teha täiendavaid poliitilisi valikuid. Selline kahe detailse otsustusprotsessi läbi viimine ühe aasta jooksul toob kaasa suure töökoormuse ning devalveerib kevadiste otsuste usaldusväarsust.

Lahendusena lahutatakse eelarvestrateegia stabiilsusprogrammist ning kevadine arutelu keskendub suuremate strateegiliste valikute (eelarvepositsioon, riigi üldine kulutase, võlakoorumus jms) fikseerimisele ning detailsed meetmete valikud tehakse septembri jooksul suvise rahandusprognoosi alusel. Sellest tulenevalt tehakse edaspidi detailsed valikud Vabariigi Valitsuse poolt eelarvestrateegia ja riigieelarve puhul üheaegselt aasta viimase prognoosi alusel.

5.3 FISKAALSE LÄBIPAISTVUSE HINDAMINE

Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) viis Rahandusministeeriumi soovil Eestis läbi fiskaalse läbipaistvuse hindamise ning virtuaalne missioon toimus 18.11.–7.12.2020. IMF andis protsessi käigus hinnangu eelarveprotsessile, -aruandlusele ning majandusprognoosidele ning eelarveliste riskide analüüsile ja haldamisele. Erinevates kategooriates hinnati, kas Eesti praktika vastab IMF-i fiskaalse läbipaistvuse koodeksile.¹⁰

Fiskaalläbipaistvus on eelarve tõhusa juhtimise ja aruandekohustuse jaoks ülioluline. See aitab tagada, et valitsustel oleks majandusotsuste tegemisel täpne ülevaade oma rahandusest, sealhulgas poliitiliste muudatuste kuludest ja tuludest ning võimalikest riskidest riigi rahandusele. Suurem eelarve läbipaistvus aitab tugevdada riigi eelarvekavade usaldusväärsust. Samuti aitab see tagada vajalikku teabe kättesaadavust seadusandjatele, ettevõtjatele ja kodanikele.

IMF-i hinnang oli Eestile hea või väga hea 27 kategoorias 36-st, sealhulgas kõrgeima tulemuse näiteks makromajanduslike prognooside, eelarvet puudutava seadusandluse ning eelarveliste eesmärkide seadmise vallas (vt Tabel 24). Eriti hästi

vastab soovitudele Eesti riigi raamatupidamise eelarvearuandlus. Hindamisprotsessi käigus märkis IMF ära ka Eesti riigi raamatupidamise hea korralduse ja ainulaadse laia haarde. Nimelt kinnitati esmakordselt hinnang, kus raamatupidamine katab kõiki avaliku sektori asutusi.

Tegevuspõhise eelarvestamine on raporti kohaselt Eestis baastasemel, kuid on hindamine viidi läbi 2019. aasta andmetel ning raportisse on lisatud, et taseme hinnang tõuseb oluliselt peale tegevuspõhiste aruannete avaldamist 2021. aastal.

Raportis annab IMF Eestile ka mitmeid nõuandeid, näiteks soovitatakse koondada eelarve täitmise teave kasutajasõbralikemateks kuu- ja kvartaliaruanneteks ning koostada erinevate valdkondade riskihinnangutele tuginedes keskne riigi fiskaalriskide analüüs. Rahandusministeeriumi juhtimisel on alustatud ettepanekute juurutamist.

Kokkuvõttes on Eesti üldhinnang võrreldav või parem kui teistel Euroopa Liidu riikidel, mis on fiskaalläbipaistvuse hindamise läbinud. Läbipaistvust on võimalik kiirelt parandada andmete kättesaadavuse ja esituse parandamisega.

¹⁰ <https://www.imf.org/en/Topics/fiscal-policies/fiscal-transparency>

<https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2021/08/04/Republic-of-Estonia-Technical-Assistance-Report-Fiscal-Transparency-Evaluation-463376>

Tabel 24. Eesti fiskaalse läbipaistvuse hinnangud

I. Eelarvearuandlus	II. Eelarve prognoosimine ja eelarve koostamine	III. Eelarve riskianalüüs ja juhtimine
Institutsioonid	Eelarve terviklikkus	Makromajanduslikud riskid
Varud	Makromajanduslikud prognoosid	Fiskaalriskid
Rahavood	Keskpikk eelarveraamistik	Eelarve pikaajaline jätkusuutlikkus
Maksudkulud	Investeeringiprojektid	Eelarves ettenägematud kulud
Aastasiseste aruannete esitamise sagedus	Eelarve õigusaktid	Vara ja kohustuste juhtimine
Aastaaruannete õigeaegsus	Eelarve dokumentatsiooni õigeaegsus	Garantiid
Klassifikatsioon	Eelarvepoliitika eesmärgid	Avaliku ja erasektori partnerlused
Sisemine järjepidevus	Tegevuspõhine info	Finantssektor
Ajaloolised revisjonid	Avalikkuse kaasatus	Loodusvarad
Statistiline terviklikkus	Hindamise sõltumatus	Keskkonnariskid
Välisaudit	Lisaeelarve	Omavalitsused
Eelarveandmete võrreldavus	Prognoosi muutuste seire	Avalik-õiguslikud juriidilised isikud

Tase	HINNANG			
	Mitte-vastav	Baas	Hea	Kõrge tase

6 LISATABELID

Tabel 25. Taastekava (RRF) - Toetused

Taastekava (RRF) - Toetused							
Tulu RRF toetustest (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
RRF toetused, mis sisalduvad tuluprojektsioonides	0	0,006	0,645	0,726	0,680	0,401	0,317
Sularaha väljamaksed RRFst EL poolt	0	0,410	0,395	0,907	0,639	0,214	0,287
RRF toetustest finantseeritud kulu (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Hüvitised töötajatele D.1							
Vahetarbimine P.2							
Sotsiaalmaksud D.62+D.632							
Intressikulu D.41							
Subsiidiumid, D.3							
Ülekanded D.7							
JOOKSVAD KULUTUSED KOKKU	0	0,002	0,074	0,079	0,076	0,050	0,038
Kapitali kogumahutus P.51g	0	0,002	0,103	0,421	0,326	0,131	0,069
Kapitalisiirded D.9	0	0,002	0,161	0,225	0,278	0,220	0,209
KOGU KAPITALIKULU	0	0,004	0,265	0,646	0,604	0,351	0,279
RRF toetustest finantseeritud muud kulud (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Maksutulu vähenemine							
Muud kulud, mis mõjutavad tulusid							
Finantseerimistingud			0,306				

Tabel 26. Taastekava (RRF) - Laenud

Taastekava (RRF) - Laenud							
RRF laenudega seotud rahavoo projektsioon programmis (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
RRF laenude väljamakse EL poolt							
RRF laenude tagasimaksed ELile							
RRF laenudest finantseeritud kulu (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Hüvitised töötajatele D.1							
Vahetarbimine P.2							
Sotsiaalmaksud D.62+D.632							
Intressikulu D.41							
Subsiidiumid, D.3							
Ülekanded D.7							
JOOKSVAD KULUTUSED KOKKU							
Kapitali kogumahutus P.51g							
Kapitalisiirded D.9							
KOGU KAPITALIKULU							
RRF laenudest finantseeritud muud kulud (% SKPst)							
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Maksutulu vähenemine							
Muud kulud, mis mõjutavad tulusid							
Finantseerimistingud							

Tabel 27. Garantiide kogumaht programmis

Garantiide kogumaht programmis				
	Meetmed	Vastu võetud	Tingimuslike kohustuste kogumaht (% SKPst)	Hinnanguline kasutamine (% SKPst)
Vastusena COVID-19-le	Garantiid sihtasutusele KredEx ja aktsiaseltsile KredEx Credit Insurance Ltd, Maaelu Sihtasutus (MES)	06.2020	1,3	0,5
Muud	Vahesumma		1,3	0,5
	ESM sissenõutav kapital	08.2012	3,8	0,0
	Garantii seoses EFSF võlakirjakohustustega	09.2011	1,7	0,0
	EIB, NIB, CEB, EBRD, IBRD, 3 SIIF sissenõutav kapital	05.2004; 01.2005; 03.1998; 02.1992; 04.1992; 04.2020	1,4	0,0
		vastavalt		0,0
	garantiid sihtasutusele KredEx ja aktsiaseltsile KredEx Credit Insurance Ltd	05.2003 ja 11.2009	1,3	0,0
		vastavalt		0,0
	Õppelaenu	08.2003	0,1	0,0
	Laenugarantiid (2 riigi sihtasutust)	06.2012 ja 12.2016	0,1	0,0
Vahesumma		8,4	0,0	
Kokku			9,7	0,50